

Josef Paták, Migrace a mobilita poddaných na třeboňském panství ve druhé polovině 17. a v 18. století, Praha 2013, bakalářská práce; 88 stran + přílohy (posudek vedoucího práce)

Migrace představuje jedno z důležitých témat sociálních dějin raného novověku. Existuje - i v české literatuře - několik přístupů, jak řešit toto téma. Zatím převažuje jakési deduktivní schéma, které klasifikuje jednotlivé typy "mechanického pohybu obyvatel" (E. Maur, J. Grulich). Tyto práce jsou vesměs kvantitativně založeny, živý člověk, jednotlivec nemá v těchto konceptech místo.

A přece, nalézáme v českém prostředí mimořádně cenné prameny, bezesporu dokumenty evropského významu, které dovolují řešit téma docela kvalitativně jinak! Jedná se především o tzv. poddanské soupisy, jejich rozšíření je do nemalé míry spojeno s působením Schwarzenberků, zejména (nejen) na jihu Čech. Základním rysem mimořádné "užité hodnoty" těchto dokumentů je podrobnost jejich vedení včetně řady komplementárních údajů, jež se vztahují k jednotlivcům.

To jsou základní komponenty, z nichž vychází bakalářská práce Josefa Patáka. Autor věnoval poměrně značnou pozornost vývoji celého, rozsáhlého panství po třicetileté válce, včetně náboženské situace, materiálních podmínek života venkovské populace v pobělohorském období. Tyto obecnější partie zabírají v podstatě polovinu Patákovy práce. Druhá je věnována jedné ze sedmi desítek třeboňských vsí - Dynína - jde o jednu ze středně velikých lokalit na panství. Osobně hodnotím vysoko, že výběr nebyl podřízen dávno překonanému zřeteli reprezentativnosti, které je dávno opuštěno (např. D. W. Sabeau, J. Schlumbohm, Ch. Fertig).

Autor tu sleduje celou řadu aspektů, které jsou založeny na velmi, velmi pracné analýze převážně poddanských soupisů. Musím dodat, že jednou z neobyčejných předností "postmoderního" studia v proslulém jihočeském archivu je skutečnost, že matriky a poddanské soupisy jsou digitalizovány a jsou přístupny na velice spolehlivém webu SOA Třeboň. Nebýt této skutečnosti, pak by bylo studium takovýchto mikrohistorických témat, neobyčejně obtížné. J. Paták se vyrovnal neobyčejně zdařile s vlastní heuristikou obyvatel vsí Dynína. A to již pod zorným úhlem toho, že v osmi dekadách (1661-1740) obcí prošlo skoro 4 000 osob.

Takovéto přiblížení "pod zvětšovací sklem" nabízí řadu neobyčejných témat: migrace, čelední služba, odchod do armády, zbíhání, naopak přistěhování "cizopanských" osob, abych jmenoval některá z nich. Jistě není obvyklé, aby adept bakalářského stupně podnikl takovou náročnou archivní heuristiku. Soudím, že J. Paták nebyl jen odvážný, ale že výsledky jeho mikroanalýzy představují trvalý příspěvek k poznání (jiho)českého venkova. Osobně nemám k práci vážnějších připomínek, a to již z toho důvodu, že koncentrace na dílčí otázky si vyžaduje také nemalou badatelskou kázeň. Poznal jsem, že J. Patákovi nechybí. Kdybych zpracovával téma já, nevěnoval bych v daném kontextu například tolik pozornosti komunikacím...ale, v nedávno vydané monografii J. Grulicha, například, byla tato otázka podána docela zploštěně, a docela mylně. Způsob, jak si poradil s touto otázkou rodák ze

střední Moravy je imponující. Na druhé straně chápu, že si autor musel ujasnit komplexnost celého složitého tématu, jak ukazuje partie o materiálních podmínkách života venkovské populace; podobných témat, podobných otázek se vynořuje nemálo právě v okamžiku, kdy změníme měřítko bádání.

Shrnuji: bakalářská práce Josefa Patáka představuji samostatný příspěvek k tématu, příspěvek, který nemálo překračuje výměr "školní, či kvalifikační práce". Z tohoto zorného úhlu ji velmi rád doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikovat stupněm - **výborně**.

V Praze 26. srpna 2013

prof. Jaroslav Čechura